

บทสรุปผู้บริหาร

บันทึกความทรงจำจากเมืองไต้หวันและเมืองเจี๋ยชิว มณฑลซานซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

เมื่อวันที่ ๒๑ - ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา กรมอนามัยโดยนายแพทย์พรเทพ ศิริวนารังสรรค์ อธิบดีกรมอนามัย และคณะข้าราชการกรมอนามัย จำนวน ๑๐ คน ได้เดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก ที่โรงพยาบาลแพทย์แผนจีน เมืองไต้หวัน และศูนย์อนามัย แม่และเด็ก เมืองเจี๋ยชิว (Jiexiu Family Planning Maternal and Child Health Service Center) มณฑล ซานซี เพื่อเตรียมการรองรับในการจัดทำโครงการความร่วมมือไทย - จีนด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม

โรงพยาบาลแพทย์แผนจีน เป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ที่ให้บริการในการรักษาแบบแพทย์แผนจีน โดยวิธีต่างๆ เช่น การฝังเข็ม การจัดกระดูก โดยแพทย์แผนจีนผู้เชี่ยวชาญ แต่ที่มีชื่อเสียงมากถึงระดับประเทศ คือ การฝังเข็ม และการนวดแบบที่เรียกว่า ทูยหนา นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสูตรปรุ้งยาจีนให้รับประทานง่าย และสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยคุณค่าของสรรพคุณยา ยังคงเดิม

ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เมืองเจี๋ยชิว (Jiexiu Family Planning Maternal and Child Health Service Center) เมืองเจี๋ยชิว อยู่ในตอนกลางเฉียงลงมาทางใต้ของมณฑลซานซี โดยศูนย์มีพื้นที่กว้างทั้งหมด ๔๒,๐๐๐ ตารางเมตร มี ๒๗ ห้อง ซึ่งเป็นศูนย์อนามัยระดับ ๒ มีความโดดเด่นในการให้บริการเพื่อดูแลแม่และ เด็กอย่างครบวงจร และเป็นองค์กรรวม ทั้งทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต และยังให้บริการฝึกอบรมความรู้ แก่คนในครอบครัวและประชาชนทั่วไปในเรื่องงานส่งเสริมสุขภาพต่างๆ

สาระสำคัญจากการเดินทาง

๑. การแพทย์ทางเลือกและแผนจีน มีสถาบันที่ทำการวิจัยและการรักษาชัดเจน มีระบบและมีมาตรฐานทางวิชาการในเกณฑ์ดี อีกทั้งการแบ่งระดับโรงพยาบาลคล้ายกับการแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งสามารถจะนำมาประยุกต์และเผยแพร่ในระบบสาธารณสุขของไทยได้
๒. กิจกรรมและการให้บริการที่เด่นๆสามารถนำมาปรับใช้กับศูนย์อนามัยฯ เช่น การฝึกว่ายน้ำของทารก/เด็กเล็ก การให้บริการมารดาหลังคลอดบุตร การใช้เทคโนโลยีในการปรับสภาพสายตาเด็กที่มีความผิดปกติทางสายตา
๓. การวางแผนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลักสูตรที่น่าสนใจ เช่น การฝังเข็ม การนวดทูยหนา พัฒนาสูตรปรุ้งยาจีน
๔. การตกแต่งสถานที่ทำงานที่ใช้งบประมาณน้อย แต่มีความสวยงามดูดี และเหมาะสม
๕. การพัฒนาทีมต้อนรับกรมอนามัยสำหรับการต้อนรับผู้มาศึกษาและดูงาน
๖. ควรมีการเตรียมผู้บันทึกภาพกิจกรรมสำหรับคณะผู้เดินทาง เนื่องจากการเดินทางในครั้งนี้เป็นคณะผู้บริหาร จึงไม่มีผู้บันทึกภาพกิจกรรม ทำให้ไม่มีภาพภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่จะนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปได้

สำหรับคณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกรมอนามัยในครั้งนี้ได้มีการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ ในการที่จะแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ทางจีนกับไทยเพื่อมาเรียนในหลักสูตรสั้นๆ และจะมีคณะผู้บริหารระดับต่างๆ มาศึกษาดูงานในไทยประมาณ ๕ - ๗ วัน

ผู้สรุป นางสาวปิ่นอนงค์ เครือข้าว
นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
สำนักความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมอนามัย

ข้อสังเกตจากการดูงาน

- ประเด็น แพทย์ทางเลือก เป็นการรักษา แนวทางหนึ่งที่ลดการใช้ยา สำหรับที่ศูนย์อนามัยที่ ๑๑ ได้มีการให้บริการบ้างแล้ว ทั้งเรื่องการนวดแผนไทยและกายภาพบำบัด ส่วนเรื่องฝังเข็มยังไม่มี และคิดว่าประเด็นฝังเข็มคงพัฒนาได้ยาก ของศูนย์อนามัย
- ประเด็น รพ. แม่และเด็ก ด้านการส่งเสริมสุขภาพ คิดว่าระบบ การคัดกรอง ค่อนข้างทันสมัยและดูเป็นระบบ จะลองนำมาปรับปรุงที่ศูนย์โดยเฉพาะด้านสภาพสิ่งแวดล้อม และคู่มือช่วยในการคัดกรอง นอกจากนี้ประเด็นการสอนเด็กให้ว่ายน้ำ ส่วนประเด็น แก๊ซเด็กที่พบปัญหาทางพัฒนา ไม่แน่ใจเพราะว่าต้องลงทุนด้านบุคลากร แต่จะลองหาวิธีต่อไปในอนาคต แต่มีประเด็นที่สังเกตคือ ระบบที่นี้เป็นแบบกึ่งเอกชนคือเก็บค่าบริการจากผู้มารับบริการ
- ประเด็นการต้อนรับค่อนข้างดี ดูเป็นมิตร สำหรับประเด็นนี้คิดว่าทางศูนย์อนามัยที่ ๑๑ น่าจะทำได้

น.พ. ไกรวุฒิ ก้วนหิน

สรุปการศึกษาดูงานการส่งเสริมสุขภาพ เมืองไต้หวัน ประเทศจีน

การดูงานแพทย์ทางเลือกและแผนจีน

จีนมีสถาบันด้านนี้ชัดเจนที่ทำทั้งการวิจัยและการรักษา มีมาตรฐานทางวิชาการในเกณฑ์ดี และแบ่งระดับโรงพยาบาลด้านนี้หลายระดับคล้ายแผนปัจจุบัน หากการดูงานได้ลงลึกเกี่ยวกับมาตรฐานทางการวิจัยที่เชื่อถือได้จะมีความเชื่อมั่นมากขึ้นและสามารถจะนำมาประยุกต์และเผยแพร่ในระบบสาธารณสุขของไทยได้

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแพทย์ทางเลือกให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้กล้าที่จะนำมาใช้เสริมการรักษาแผนปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ป่วยนอกส่วนใหญ่ของไทยเป็นโรคที่ไม่จำเป็นต้องใช้ยา เช่น หวัด ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

ควรมีการส่งบุคลากรในฐานภาครัฐไปศึกษาหลักสูตรระยะยาว และนำมาใช้กับประชาชนทั่วไป

การดูงานด้านอนามัยแม่และเด็ก

- จีนมีสถาบันแม่และเด็ก และครอบครัว ที่เป็นสากลและใหญ่มากซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ของประเทศจีนที่มองเห็นความสำคัญของกลุ่มอายุนี้ที่เป็นรากฐานของสุขภาพในกลุ่มอายุอื่นๆ

- สถานบริการและเครื่องมือแพทย์มีความทันสมัยและครบวงจรตั้งแต่พื้นฐานจนถึง High technology เช่น การให้ความรู้และการปรึกษาตามระยะอายุและเพศ การตรวจคัดกรองหากลุ่มเสี่ยงทั้งชาย หญิง รวมถึงการใช้เครื่องมือแพทย์ระดับ High- End ในการตรวจและรักษา เช่น High resolution ultrasonogram

ข้อเสนอแนะ

- ควรเสนอให้ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงหรือระดับการเมือง ได้เห็นแนวคิดนี้ โดยการดูงานเช่นกัน

- ควรพัฒนาโรงพยาบาลแม่และเด็กเดิม ซึ่งมีศักยภาพสูงพอสมควรอยู่แล้วให้ทัดเทียมประเทศจีนและมีในทุกจังหวัด หรือเริ่มในจังหวัดใหญ่ๆ ก่อน เนื่องจากรูปแบบบริการแบบนี้จะเป็นที่ยอมรับและตรงความต้องการของประชาชน เพราะไม่ปะปนกับคนไข้ทั่วไปที่มีความรุนแรงและเรื้อรัง ซึ่งไม่ใช่บรรยากาศของการส่งเสริมสุขภาพ

นายแพทย์ชาญชัย พิณเมืองงาม

ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๘

สาระสำคัญการศึกษาดูงาน ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน

การศึกษาดูงาน ณ เมืองไท่หยวน มณฑลซานซี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๖ นี้ เป็นการศึกษาดูงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ๒ แห่ง ได้แก่ ที่โรงพยาบาลแพทย์แผนจีน เมืองไท่หยวน และที่ศูนย์บริการอนามัยแม่และเด็กเมืองเจิ้นชิว มณฑลซานซี ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ คือ

๑). งานบริการที่โรงพยาบาลแพทย์แผนจีน เมืองไท่หยวน มณฑลซานซี

- ศึกษาการรักษาด้วยวิธีการฝังเข็มเป็นเทคนิคที่ใช้ได้ผลโดยไม่ต้องพึ่งยาหรือไม่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงที่มากแต่ต้องเป็นการรู้จริงถึงสภาพร่างกายที่ลึกซึ้งและใช้เทคนิคสัมผัสเข้าถึงอย่างนุ่มนวล ตลอดจนความไว้วางใจ และให้ความเชื่อมั่นระหว่างผู้ป่วยกับแพทย์อย่างมากทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

- การนวดแผนจีน สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการนวดแผนไทยได้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว สมควรขยายผลให้กว้างขวางต่อไปได้

๒) ศูนย์บริการอนามัยแม่และเด็ก เมืองเจิ้นชิว

- เป็นสถานที่สร้างความประทับใจอย่างมาก เนื่องจากดูแลประชากรทุกเพศทุกวัยอย่างครบวงจร โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนครอบครัว การกำหนดจำนวนบุตรการให้คำแนะนำก่อนตั้งครรภ์ เมื่อเริ่มตั้งครรภ์มีการดูแลระหว่างตั้งครรภ์ คงอด หลังคลอด การส่งเสริมพัฒนาการทารก ส่งเสริมการออกกำลังกายโดยการว่ายน้ำ ตั้งแต่แรกเกิด การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการฝึกทักษะเด็กรวมถึงการยุติการตั้งครรภ์ เพื่อการดูแลจำนวนประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในศูนย์นี้ยังมีการดูแลสภาพจิตใจ ได้แก่ ห้องสำหรับผู้ป่วยที่ต้องการระบายความเครียด หรือต้องการผ่อนคลาย รวมทั้งการมีห้องรับออกซิเจนเพื่อการปรับสมดุลของร่างกาย. ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่ศูนย์อนามัยแม่และเด็กแห่งนี้ได้รับการประเมินเป็นลำดับที่ ๒ ของประเทศจากการดูงานดังกล่าวสามารถสรุปเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับกรมอนามัยได้ ดังนี้

๑. การจัดสถานที่ทำงาน ที่มีความเรียบร้อยเป็นระเบียบสวยงาม สามารถนำมาปรับใช้ได้ทันที เพื่อความน่าอยู่ น่าต้อนรับ

๒. การนวดแผนจีนเพื่อการรักษานั้น สาธารณสุขของไทยมีการส่งเสริมการนวดแผนไทยอยู่แล้ว จึงสามารถนำวิธีการนวดแผนจีนเพิ่มเติมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้

๓. การรักษาแบบฝังเข็มจำเป็นต้องใช้การฝึกฝนและความชำนาญอยู่มาก อาจไม่แพร่หลายนักจึงควรส่งเสริมให้แพร่หลายมากขึ้นเนื่องจากการรักษาโดยวิธีธรรมชาติ

๔. การส่งเสริมให้คนไทยทุกเพศทุกวัยให้มีสุขภาพดีทั้งกายและใจที่เป็นเป้าหมายหลักนั้นสามารถทำให้เป็นจริงได้โดยอาศัยตัวอย่างการดำเนินงานที่ศูนย์บริการอนามัยแม่และเด็กเมืองเจิ้นชิวแห่งนี้

อย่างไรก็ตาม ที่สำคัญยิ่งในการศึกษาดูงานครั้งนี้ได้เรียนรู้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทย-จีนอันเป็นที่มาของการมีทุนเดิมที่ผู้บริหารได้สั่งสมไว้อย่างดี ทำให้คณะผู้ดูงานได้รับการต้อนรับที่อบอุ่นมาก ได้เรียนรู้งานที่เกิดประโยชน์และสามารถนำมาพัฒนาให้กับกรมอนามัยได้อย่างดียิ่ง

โดย. นางรจนากร. มีนะกนิษฐ

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. กรมอนามัย

สรุปการศึกษาดูงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย

โดย สุชาดา สารบุญ สำนักสื่อสารและตอบโต้ความเสี่ยง

วันที่ 22 – 24 ตุลาคม 2556

ณ มณฑลไทหยวนและมณฑลปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

จากการที่กรมอนามัยได้เข้าไปศึกษาดูงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ณ มณฑลไทหยวนและมณฑลปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งสรุปการศึกษาดูงานได้ดังนี้

จุดเด่น

สถานที่ศึกษาดูงานมีจุดเด่นที่น่าสนใจ ดังนี้

1) ทีมต้อนรับ

ทีมต้อนรับของสถานที่ศึกษาดูงานมีความพร้อมเพรียง ครบถ้วน และเตรียมการต้อนรับเป็นอย่างดีตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงระดับเจ้าหน้าที่ โดยต้อนรับตั้งแต่ที่สนามบิน สถานที่ศึกษาดูงาน การเลี้ยงรับรองและมีเจ้าหน้าที่ประจำจุด การแนะนำเพื่อให้ข้อมูลตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและเป็นที่น่าชื่นชมของคณะเจ้าหน้าที่กรมอนามัยเป็นอย่างมาก จากการวิเคราะห์และสอบถามข้อมูลพบว่า ทีมต้อนรับดังกล่าวประกอบด้วย 2 ทีม คือ ทีมวิชาชีพด้านสาธารณสุข และ ทีมนักประชาสัมพันธ์ ที่ทำงานควบคู่กันได้อย่างดี

2) การใช้สื่อในการนำเสนอผลงาน

สถานที่ศึกษาดูงานได้นำเสนอบอร์ดผลงานกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสร้างสีสันในการนำเสนอให้ผู้มารับบริการเข้าใจ การตกแต่งสถานที่และการใช้สื่อมีความเหมาะสมตามกลุ่มวัย เข้าใจง่าย เช่น สื่อสำหรับเด็กใช้สีในการตกแต่งที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ ห้องฝากครรภ์ใช้สีชมพูให้ดูสบายตา น่ารัก เหมาะสำหรับแม่และเด็ก การตกแต่งเพดานที่มีสีสันสวยงาม

จุดอ่อน

การบันทึกภาพกิจกรรมศึกษาดูงาน เนื่องจากการศึกษาดูงานในครั้งนี้ เป็นการศึกษาดูงานของคณะผู้บริหารจึงไม่มีทีมสำหรับบันทึกภาพกิจกรรม และไม่มีความสะดวกในการเตรียมการ ทำให้ขาดทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่จะนำมาใช้ประโยชน์ซึ่งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าโดยใช้กล้องจากมือถือของผู้บริหารแต่ละท่านนั้นก็สามารถใช้ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องมีการเตรียมทีมในการบันทึกภาพโดยเฉพาะในการศึกษาดูงานครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การพัฒนาศักยภาพทีมต้อนรับของกรมอนามัยให้เป็นทีมต้อนรับแบบเต็มรูปแบบ หรือที่เรียกว่า "เลซอง" (Liaison) ให้ทุกหน่วยงานมีทีมต้อนรับของตนเอง และส่งตัวแทนมาเป็นทีมต้อนรับระดับกรม มีการพัฒนาศักยภาพของทีมต้อนรับ ทั้งด้านบุคลิกภาพ การแต่งกาย โดยให้มีสัญลักษณ์ (Logo) ชุดแต่งกายที่เฉพาะสำหรับทีมต้อนรับเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกรมอนามัย และสอดคล้องตามนโยบายของอธิบดีกรมอนามัยด้วย

สรุปการศึกษาดูงาน

จากการเดินทางร่วมคณะอธิบดีกรมอนามัยศึกษาดูงานที่นครไต้หวัน มณฑลซานซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ๒๒-๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ ได้พบเห็นสิ่งดีๆต่างๆหลายอย่างที่สามารถนำมาพัฒนาหน่วยงานศูนย์อนามัยได้ต่อไป

ประสบการณ์ที่ได้พบเห็นเรียนรู้

๑.สภาพบ้านเมืองที่มีความเจริญมีการพัฒนาก้าวหน้าไปมาก ทั้งอาคารสถานที่ ถนน โรงแรม ร้านอาหาร ห้องน้ำ แหล่งท่องเที่ยวที่ทั้งอนุรักษ์และพัฒนาเป็นอย่างดี

๒.การต้อนรับที่ประทับใจ ให้การต้อนรับคณะดูงานอย่างดีเยี่ยม ทั้งจากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลและทีมต้อนรับ แม้จะได้กำหนดดูงานในระยะเวลาแค่หนึ่งสัปดาห์ ได้รับการดูแลอย่างดีตั้งแต่ลงเครื่องออกจากสนามบินกระทั่งเดินทางกลับ

๓.โรงพยาบาลแพทย์แผนจีน มีการลงทุน วิจัยพัฒนานำแพทย์แผนจีนมาให้บริการดูแลผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี รักษาได้สารพัดโรค เช่น การฝังเข็ม การจัดกระดูก การพัฒนาปรุญยามาใช้เอง ฯลฯ

๔.ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเมืองเจี๋ยชิว มีการจัดบริการดูแลอนามัยแม่และเด็กครบวงจร ตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ การฝากครรภ์ การคลอด การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และมีศูนย์ฝึกอบรมให้ความรู้ต่างๆกับพ่อแม่และประชาชน

ประโยชน์และการนำไปใช้

๑.นำกิจกรรมและบริการที่น่าสนใจมาพัฒนาโรงพยาบาลของกรมอนามัย เช่น การฝึกว่ายน้ำของทารก/เด็กเล็ก การบริหารร่างกายมารดาหลังคลอด การจัดการคลินิกพิเศษต่างๆ เช่นการฝากครรภ์ คลินิกวัยทอง คลินิกส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จัดบริการแพทย์แผนไทยและทางเลือก เช่น นวด ฝังเข็ม ฯลฯ

๒.พัฒนาบุคลากรรองรับการทำงานต่างๆ และทีมต้อนรับ ให้ศูนย์อนามัยสามารถเป็นที่เรียนรู้ ดูงาน พัฒนาความสัมพันธ์ไทยจีนเกิดการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

๓.ผลักดันในระดับนโยบายถึงเหตุผลความจำเป็น แนวทางและความคุ้มค่าการลงทุน ในการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพต่างๆของประเทศไทย

+++++

นายแพทย์สุเทพ เพชรமாக

ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๕ นครราชสีมา